

บทที่ ๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสารนิเทศอาชีวะที่มีและจัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ทศนะของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีวะในโรงเรียนในด้านความพอเพียง และความต้องการสารนิเทศอาชีวะที่ควรมีไว้ให้บริการแก่นักเรียน ตลอดจนศึกษาแหล่งผู้ผลิต สารนิเทศอาชีวะ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีวะ อาชีวะ และสาขาวิชาที่ผลิต รูปแบบสารนิเทศอาชีวะ ที่จัดทำและกลุ่มผู้อ่านที่แหล่งผลิตคาดหวัง รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยมีดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนว (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2531-30 กันยายน 2532) ตามที่กรมสามัญศึกษาได้แบ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 108 โรงเรียน เป็น 8 กลุ่มโรงเรียน ใน 8 กลุ่มนี้ มีโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนว จำนวน 20 โรงเรียน ดังนี้

กลุ่ม/ ท้องที่การศึกษา	เขต	จำนวน (โรง)	โรงเรียนในโครงการ แม่แบบ ด้านการแนะแนว (โรง)
1	คูสิต, พระนคร	15	3
2	ป้อมปราบ, ยานนาวา สัมพันธวงศ์, ปทุมวัน	13	1
3	พญาไท, บางเขน	12	2
4	พระโขนง, ห้วยขวาง	14	3
5	หนองจอก, มีนบุรี, บางกะปิ, ลาดกระบัง	14	5
6	บางกอกน้อย, คลิ่งชัน	15	2
7	ธนบุรี, บางขุนเทียน, ราชบุรีบูรณะ	14	1
8	หนองแขม, ภาษีเจริญ, บางกอกใหญ่	11	3

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่ากลุ่มที่ 5 ท้องที่การศึกษา 5 มีโรงเรียนทั้งหมด 14 โรง เป็นกลุ่มโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนวมากที่สุด คือ 5 โรง ดังนั้น ในการวิจัยนี้ จึงเลือกศึกษาสารนิเทศอาชีพในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนวในกลุ่มที่ 5 ท้องที่การศึกษา 5 เป็นหลัก โรงเรียนทั้ง 5 โรงดังกล่าว ได้แก่

1. โรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ เขตมีนบุรี
2. โรงเรียนเทพศิลา เขตบางกะปิ
3. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า เขตบางกะปิ
4. โรงเรียนบางกะปิ เขตบางกะปิ
5. โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่วมเกล้า เขตลาดกระบัง

ประชากร/กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย 3 กลุ่มด้วยกันคือ

1. สารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในหน่วยแนะแนว และในห้องสมุดโรงเรียนของโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนวในกลุ่มที่ 5 ท้องที่การศึกษา 5 มีจำนวน 5 โรงเรียนข้างต้น ปรากฏว่ามีสารนิเทศอาชีวะ จำนวนทั้งหมด 367 รายการ

2. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 5 โรงเรียน ผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว ได้แก่ ครูแนะแนว ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน ให้เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาและอาชีวะในโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ที่รับผิดชอบการจัดเก็บ และให้บริการสารนิเทศอาชีวะ ปรากฏว่ามีผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด 35 คน เป็นครูแนะแนว 23 คน ครูบรรณารักษ์ 12 คน

3. ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะ ที่ได้จากการวิเคราะห์ สารนิเทศอาชีวะในข้อที่ 1 ซึ่งพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 179 ราย/แห่ง โดยจำแนกเป็น

หน่วยงานภาครัฐบาล 110 แห่ง โดยเป็นสถานศึกษา/ฝึกอบรม 96 แห่ง และหน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถานศึกษา 14 แห่ง

หน่วยงานภาคเอกชน 61 ราย/แห่ง โดยเป็นบุคคลจัดพิมพ์ และจัดทำ 35 ราย สถานศึกษา/ฝึกอบรม 15 แห่ง สถาบันกวดวิชา 3 แห่ง และสำนักพิมพ์ 8 แห่ง

รัฐวิสาหกิจ 1 แห่ง

สมาคมอาชีวะ 5 แห่ง

มูลนิธิ 2 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วยรายละเอียดของสิ่งพิมพ์ และโสทท์ค้นวัสดุ ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ เนื้อหาสารนิเทศอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลอาชีพ ข้อมูลการศึกษา และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ตลอดจนอาชีพ สาขาวิชาที่นำเสนอ (โปรดดูจากภาคผนวก ค)

2. แบบสอบถาม ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพในโรงเรียนเกี่ยวกับความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพที่ควรมีไว้บริการแก่นักเรียนในโรงเรียนแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในหน้าที่ปัจจุบัน การศึกษาสูงสุด จำนวนบุคคลากรในห้องแนะแนวและห้องสมุด คำถามในตอนนี้เป็นการกำหนดข้อความให้เลือกตอบและเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความพอเพียงและความต้องการในด้านข้อมูลอาชีพต่าง ๆ คุณสมบัติและรูปแบบสารนิเทศอาชีพ ที่ผู้ปฏิบัติแนะแนว มีความคิดเห็นว่าควรมีไว้ให้บริการแก่นักเรียนในโรงเรียน รายชื่ออาชีพที่ปรากฏในแบบสอบถามส่วนนี้ นำมาจากงานวิจัยของอนงค์ สกุลคุ (2528) ซึ่งดัดแปลงมาจากการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพในประเทศไทย ที่กรมแรงงานจัดทำไว้ในปี พ.ศ. 2512 คำถามในตอนที่ 2 นี้ เป็นแบบเลือกตอบโดยการจัดระดับความพอเพียงและความต้องการ 4 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และน้อยมาก (แบบสอบถามดูได้จากภาคผนวก ง)

3. แบบสอบถามผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยคำถาม 9 ข้อ ซึ่งมุ่งถามเฉพาะผู้ผลิตที่เป็นสถาบันหน่วยงาน องค์กร เท่านั้น โดยมีคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพ รูปแบบที่จัดทำ อาชีพ สาขาวิชาที่ผลิต และกลุ่มผู้อ่านที่แหล่งผู้ผลิตคาดหวัง ตลอดจนบทบาทที่แหล่งผลิตส่งเสริมและสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (แบบสอบถามดูได้จากภาคผนวก จ)

การทดสอบเครื่องมือวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้นนำไปทดลองใช้เก็บข้อมูลกับเอกสารสารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในห้องแนะแนว และห้องสมุดโรงเรียนบางกะปิ ดัดแปลงแก้ไขจนสามารถใช้งานได้สมบูรณ์ทุกข้อแล้ว จึงนำไปบันทึกรายละเอียดของสารนิเทศอาชีพที่มีในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสอบถามผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ นำไปทดลองใช้กับครูแนะแนวและครูบรรณารักษ์ในโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนวในปีเดียวกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนหวัง และโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย (1 ตุลาคม 2531-30 กันยายน 2532) จำนวน 12 คน พบข้อที่ควรปรับปรุงในส่วนของรายชื่ออาชีพที่ปรากฏในครั้งแรก ว่าควรจัดเป็นกลุ่มอาชีพอย่างกว้าง ๆ หรือเลือกจัดอาชีพที่มีลักษณะงาน หรือความรู้ที่ใช้ในสาขาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพราะโดยทางปฏิบัติแล้ว การแนะแนวการเลือกประกอบอาชีพ และการเลือกศึกษาต่อจะแนะนำอาชีพเป็นกลุ่มอาชีพอย่างกว้าง ๆ หรืออาชีพที่มีความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงจัดอาชีพจำนวน 97 อาชีพเข้าเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 28 กลุ่ม แล้วนำกลับไปทดสอบกับผู้ตอบกลุ่มเดิมที่เสนอแนะปัญหาในครั้งแรกซึ่งได้ลงความเห็นว่าการจัดกลุ่มอาชีพครั้งนี้เหมาะสมดี และภาษาสื่อความหมายได้ดี จากนั้นจึงนำไปใช้จริง

3. แบบสอบถามผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพได้นำไปทดสอบข้อบกพร่อง ข้อควรปรับปรุงในแบบสอบถาม โดยเลือกทดสอบกับหน่วยงานหลักที่ต้องตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 สถาบันคือ

1. ฝ่ายแนะแนวอาชีพ หน่วยงานนิเทศ กรมอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนวิทยาลัยเทคนิคในสังกัดกรมอาชีวศึกษาทั่วประเทศ
2. ฝ่ายแนะแนวอาชีพ และการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นตัวแทนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด
3. งานแนะแนวการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
4. กองบริการการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. งานแนะแนวการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อเป็นตัวแทน งานแนะแนวการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่ผู้วิจัยต้องส่งแบบสอบถามให้

6. คณะวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนงานวิชาการ/วิจัย ของมหาวิทยาลัย ได้แก่

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

คณะรัฐศาสตร์

คณะนิเทศศาสตร์

2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

จากการทดสอบดังกล่าว พบข้อที่ควรแก้ไข เช่นการกำหนดสาขาวิชา และอาชีพ โดยการ
กำหนดเป็นสาขาอย่างกว้าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขโดยจัดตามการจัดประเภทสาขาวิชาสากล
(International Standard Classification of Education : ISCED) เป็น 10 สาขา
ตลอดจนการเพิ่มคำถามเปิดเกี่ยวกับวิชาอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ แบบสอบถามที่แก้ไข
แล้วนำกลับไปให้หน่วยงานเดิมลองตอบใหม่ เฉพาะส่วนที่แก้ไข และพบข้อบกพร่องว่า สาขาวิชาทั้ง
10 สาขา มีสาขามนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา ใกล้เคียงกับสาขาสังคมศาสตร์มากและบางครั้ง
เข้าใจว่าเป็นสาขาเดียวกัน แนะนำว่าควรผนวกไว้ด้วยกัน ในแขนงวิชาสังคม และพฤติกรรมศาสตร์
จึงได้นำไปรวมไว้กับแขนงวิชาดังกล่าว เมื่อหน่วยงานผู้ตอบเห็นว่าใช้ได้ และสื่อความได้ดี จึงดำเนิน
การส่งแบบสอบถามนี้ไปยังหน่วยงาน ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพทางไปรษณีย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมและวิเคราะห์สารนิเทศอาชีวะ อันได้แก่สิ่งตีพิมพ์ และสื่อทัศนวัสดุที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพที่จัดเก็บอยู่ห้องแนะแนวและห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับสารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในห้องสมุดนั้นเลือกศึกษาเฉพาะสิ่งตีพิมพ์ และสื่อทัศนวัสดุที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา และอาชีพร้อยละ 50 เก็บข้อมูลลงแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้น

2. สอบถามผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีวะในโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งจำแนกเป็นแบบสอบถามของครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์จำนวนทั้งสิ้น 35 คน พร้อมทั้งขอให้ทางบัณฑิตวิทยาลัยออกจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย ไปยังกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เพื่อให้ทางโรงเรียนทั้ง 5 แห่งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการรวบรวม และวิเคราะห์สารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในห้องสมุด และห้องแนะแนว แบบสอบถามชุดนี้ เป็นของครูบรรณารักษ์ 12 ชุด ครูแนะแนว 23 ชุด รวม 35 ชุด แบบสอบถามที่ได้รับคืน และนำมาวิเคราะห์ มีจำนวนทั้งสิ้น 32 ชุด

3. สอบถาม ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นแรก ซึ่งมีหน่วยงานผู้ผลิตจำนวน 179 ราย /แห่งนี้ ปรากฏว่าเป็นสถานศึกษา หน่วยงานองค์กร 144 แห่ง บุคคล 35 ราย

ในการสอบถามผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะในส่วนนี้ ได้สอบถามผู้ผลิตที่เป็นสถาบันเท่านั้น โดยไม่สอบถามผู้ผลิตที่เป็นบุคคลเพราะ

1. ไม่ทราบสถานที่ติดต่อที่เป็นปัจจุบัน
2. ในการจัดพิมพ์ ผู้เขียนขายลิขสิทธิ์ให้แก่สำนักพิมพ์ เพื่อจัดพิมพ์ และจำหน่าย

ในหน่วยงานผู้ผลิตภาครัฐบาลมีหน่วยงาน 1 แห่งที่ปัจจุบันยกเลิกการดำเนินงานไปแล้วคือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กองเผยแพร่การศึกษา

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถาม ให้แก่หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะที่เป็นสถาบัน หน่วยงานองค์กร จำนวน 143 ชุด พร้อมทั้งจดหมายนำขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามที่ออกโดย

ภาควิชา ตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2533 ไปยังหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ และขอให้
 หน่วยงานที่ได้รับแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2533 เมื่อครบ
 กำหนดส่งคืน 1 สัปดาห์ ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืน ร้อยละ 51.26 จึงติดตามทวงถาม
 โดยทางโทรศัพท์ และส่งแบบสอบถาม ครั้งที่ 2 ซึ่งได้รับแบบสอบถามเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 83.22
 แบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 119 ฉบับ

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

1. สารนิเทศอาชีวะที่สำรวจได้จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 แห่งและแบบสอบถาม
 ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะ จำนวน 119 ฉบับ นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ กล่าวคือ

ร้อยละของสารนิเทศอาชีวะ

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

P = ร้อยละของสารนิเทศอาชีวะที่มีเนื้อหาแต่ละข้อ

n = จำนวนหนังสือที่มีเนื้อหาในหัวข้อเดียวกัน

N = จำนวนหนังสือทั้งหมดในกลุ่ม

2. แบบสอบถามของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีวะที่ได้รับกลับคืนนำมาหาค่าเฉลี่ย

(\bar{X}) ค่าและเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดย

$$\text{ค่าเฉลี่ย } (\bar{x}) = \frac{\sum fx}{N} \quad (\text{ประคอง กรรณสูตร, 2528})$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ชุกรี วงศ์รัตน์, 2525)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum fX^2 - (\sum fX)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D.	=	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum fX$	=	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum fX^2$	=	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร

เกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ย ได้กำหนดน้ำหนักค่าเฉลี่ย และแปลความหมายดังนี้

0.01 - 1.00	หมายถึง	น้อยมาก
1.01 - 2.00	หมายถึง	น้อย
2.01 - 3.00	หมายถึง	ปานกลาง
3.01 - 4.00	หมายถึง	มาก

สำหรับการวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล เป็นเชิงพรรณนา ประกอบตาราง

ดังปรากฏในบทที่ 4